

Foneminė klausia ir fonologinis suvokimas

Tinkamai išlavintas garsų suvokimas, skyrimas, jungimas garantuos, kad jūsų vaikas neturės problemų, mokydamasis rašyti ir skaityti.

Foneminė klausia - tai gebėjimas iš klausos skirti kalbos garsų akustinius požymius, pvz., p-b, k-g duslumą ir skardumą, i-y, u-ū trumpumą ir ilgumą, o-u, é-ie siaurumą ir platumą bei kitus skambėjimo skirtumus.

Fonologinis suvokimas - tai visų garso ir skiemens skiriamųjų reikšmių suvokimas, įskaitant kirtį, priegaidę, intonaciją, skiemenų kiekį žodyje, žodžio garsinę skiemeninę struktūrą, ritmą, melodiką. Vaikai, turintys neišlavintą foneminę klausą, kalbėdami daro įvairių garsų keitimo klaidų, o rašydami keičia atitinkamas raides. Jų išvengti yra vienintelis kelias - ikimokykliniame amžiuje lavinti vaiko foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, formuoti foneminius vaizdinius.

Kaip formuoti foneminę ir fonologinį suvokimą?

1. sugalvokite žodžius, prasidedančius tam tikru garsu.
2. tarkite įvairius žodžius ir prašykite išgirsti pirmą garsą.
3. duokite trumpus žodelius ir skatinkime vaiką išvardinti visus to

4. grupuokite paveikslėlius pagal pirmą garsą: sudėk į vieną krūvelę paveikslėlius, prasidedančius garsu k, į kitą - garsu g.
5. Pasakyti paskutinį žodžio garsą;
6. Išgirsti garą garsų, skiemenų, žodžių eilėje
7. Žodžius skaidykite skiemenimis, plojant rankomis suskaičiuokite visus žodžio skiemenis, sakykite visus jo garsus iš eilės, keiskite vieną žodžio skiemenį kitu ir pasidžiaukite gautu nauju žodžiu. Pvz., mala-šala-bala; dega-teka; beria-veria-neria-šeria-žeria-geria; gėrė-bėrė ir t.t.
8. Mokykitės eilėraščių, mįsles ir kuo dažniau su vaiku kalbėkitės apie viską, kas jam rūpi, paskaitykite ar pasekite pasakas, pasikalbėkite ir atsakykite į visus jam rūpimus klausimus. Kada nors tai prisiminsite, kaip gražiausią laiką ne tik vaiko, bet ir savo gyvenime.

Literatūra:

1. Parengiamieji 6-mečių tesrai mokyklai./I.Belskaja, L.Jelkina, S.Ateiba.
- 2.<http://www.tavovaikas.lt/darzelinukas/lavini-mas-ir-ugdymas/issamus-straipsnis-apie-tai-kaip-lavinti-vaiko-kalba-namuose.d?id=63954368&page=3#ixzz3KBEf sGHt>
- 3.www.frepy.eu

JONAVOS R. RUKLOS JONO STANISLAUSKO PAGRINDINĖ MOKYKLA

UGDYKIME VAIKŲ KALBĄ (patarimai tėvams)

Parengė:
Logopedė Gitana Mockuvienė

Kalbos ugdymas

Šešerių metų vaikai paprastai būna susipažinę su žodžius sudarančiais garsais ir raidėmis. Tėvams reikia retkarčiais tai priminti, kai žaidžiama su žodžiais, skaitomos knygos. Svarbiausia vaiko neversti skaityti. Skaitymo pradžia turi būti pagrįsta paties vaiko susidomėjimu ir noru. O štai skirtumą tarp garso ir raidės reikėtų pabrėžti – tai taps taisyklingo raidžių rašymo pagrindu.

Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad skaitant tarpusavyje jungiamos ne raidės (em, er, en), bet garsai [m], [r], [n] su balsiais.

Norėdami nustatyti, kiek skiemenų yra žodyje, pridėkite ranką prie smakro ir tarkite žodį: kiek kartų smakras sujudės, tiek žodyje skiemenų. Kitas skiemenų skaičiavimo būdas – ritminis plojimas tariant žodį. Kiekvienam skiemeniui tinka vienas pliaukštelėjimas delnais.

Šešerių metų vaikas jau turi gebėti sudaryti daiktų prasmines grupes pagal bendrą esminį požymį.

Būtinai išklausykite vaiko paaiškinimą – taip bus lengviau prireikus koreguoti minčių eigą.

Kad vaiko kalba būtų taisyklinga ir graži, padėkite jam įsidėmėti sąvokas, apibūdinančias aplinkinį pasaulį. Taisyklingai vadinkite daiktus ir reiškinius, papildykite vaiko žodyną žodžiais, reiškiančiais veiksmus, daiktų savybes. Pratinkite vaiką apibūdinti daiktus. Labai tinka žaidimas „Atspėk, kas tai?“. Sakykite: „Aš nematau daikto, kurį tu man nori parodyti. Paklausęs tavo apibūdinimo, pabandyčiau atspėti“.

Priešmokyklinio amžiaus vaikai jau sugeba palyginti daiktus tarpusavyje ir sudaryti būdvardžių aukštesnįjį laipsnį, mažybės daiktų formas, profesijas. Pamokyti išskirti daiktą iš kitų pagal kokį nors požymį, taip pat lyginti daiktus su kuo nors išivaizduojamu, pavyzdžiui „baltas kaip sniegas“. Tautosaka – lopšinės, mįslės, greitakalbės – padeda ugdyti vaizdingą vaiko kalbą, lavina vaizduotę. Kasdienėje kalboje vartokite kuo daugiau patarlių ir priežodžių – jūsų pavyzdžiu vaizdingiau kalbės ir vaikas.

Pratinkite vaiką rišliai pasakoti apie tai, ką mato. Jis jau turi mokėti paaiškinti žodžių reikšmes, parinkti giminiškus žodžius (medis-medinis), jungti žodžius į žodžių junginius ir sakinius. Skatinkite vaiką kalbėti apie jausmus:

pasamprotauti apie veikėjų nuotaiką arba apie tai, kokius jausmus sukelia paveikslėlis, pasakojimas.

Sklandus pasakojimas. Nėra lengva išmokyti vaiką sąmoningai ir suprantamai reikšti mintis ir jausmus. Su vaiku skaitydami knygas, dažniau aptarinėkite perskaitytą tekstą. Mokykite perteikti išpūdžius, nuosekliai ir sklandžiai pasakoti veiksma. Žaidimo forma aptarinėkite tai, ką mato. Pasakojimas pagal paveikslėlius – viena iš rišliosios kalbos ugdymo formų. Pasakoti pagal paveikslėlį galima tokia tvarka:

Nusakyti paveikslėlio turinį;

Nusakyti paveikslėlio dalių ryšį

Apibūdinti veiksmus ir objektus;

Vaizdingai papasakoti apie objektus, su kuo nors palyginant;

Sugalvoti įvykius prieš ir po veiksmo.

Apibūdinti veikėjų nuotaiką ir pan.

Jeigu pasakodamas vaikas vartoja sudėtinius sujungiamuosius ir sudėtinius prijungiamuosius sakinius, jo kalbos raidos lygis yra aukštas. Papildomai ugdykite kalbą, jei jis pasakoja daugiausia vientisiniais